

**Fylkesmannen i Oslo og Akershus**  
Helseavdeling Akershus

Saksnr. 03/10726

Dato: 6.4.2003

**FREMTIDIG ORGANISERING AV LABORATORIETJENESTENE PÅ  
MATOMRÅDET M.V. – HØRING**

**Innledning:**

Helseavdeling Akershus hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus har mottatt høringsnotat vedr. ovenstående. Saken er av spesiell interesse for Helseavdeling Akershus ettersom undertegnede fylkeslege i Akershus i 2001-2002 ledet en gruppe som avgav 2 rapporter for å utrede grenseflaten mellom miljørettet helsevern og det nye statlige Mattilsynet. Høringsuttalelsen fra helseavdeling Akershus vil derfor i stor grad konsentrere seg om hvordan laboratorieutredningen ivaretar kommunenes behov for laboratorieassistanse innenfor området miljørettet helsevern.

Det kan slås fast at hensynet til laboratorieassistanse til kommunenes miljørettede helsevern er meget sparsomt omtalt i høringsnotatet fra de tre departementene Fiskeridepartementet, Helsedepartementet og Landbruksdepartementet. Helsedepartementets interesser i saken hva angår kommunehelsetjenestens forskjellige behov, synes ivaretatt på en ikke tilfredsstillende måte.

Det som sies om dette i selve høringsnotatet, er følgende:

Under punkt 3.2.2: ...Med et godt utviklet anbudssystem vil det også være mulig å benytte Mattilsynet som redskap til å ivareta hensyn som ligger utenfor tilsynets primære behov. Et slikt hensyn kan være kommunenes behov for å ivareta det miljørettede helsevernet. En slik tilnærming forutsetter imidlertid at Mattilsynet utvikler gode samhandlingsmønstre med andre aktører og at ekstra kostnader forbundet med ivaretagelse av de hensyn som går utover det som er nødvendig for tilsynet, utredes av andre enn Mattilsynet.

Under punkt 4.1 (føringer fra Stortinget): I St. prp. nr. 63 (2001-2002) ble det foreslått at laboratorietjenestene på matområdet skal organiseres uavhengig av det nye tilsynet. I tillegg ble det sagt at staten, uavhengig av framtidig eierskap til disse tjenestene, skal sikre at ...kommunene har nødvendig tilgang på analysekapasitet til å gjennomføre sine oppgaver innenfor miljørettet helsevern.

Under punkt 5.2.2 (Mattilsynet som markedsaktør): Med et godt utviklet anbudssystem vil det være mulig å benytte Mattilsynet som redskap for å ivareta hensyn som ligger utenfor tilsynets primære behov. Dette kan for eksempel være at kommunesektoren i enkelte deler av landet har et særlig ønske om nærhet til et laboratorium for å kunne ivareta sitt ansvar for miljørettet helsevern eller at staten for å sikre hensynet til spesielt næringsvake områder, slik nevnt tidligere i dokumenter til Stortinget, ønsker en særlig laboratoriestruktur i visse deler av

landet. En slik tilnærming forutsetter imidlertid at Mattilsynet utvikler gode samhandlingsmønstre med disse aktørene, og at ekstra kostnader forbundet med ivaretagelse av de hensyn som går utover de som er nødvendige for tilsynet, utredes av andre enn Mattilsynet.

Under kapitel 7, fase 2: 2005- 2007, punkt c: Eventuelle samfunnsmessige behov som går utover de behov som ligger innenfor Mattilsynets rammer, innarbeides i anbudsspesifikasjonene.

Fylkeslegen vil senere nedenfor kommentere disse punktene, men vil først gripe fatt i et annet utsagn som går igjen flere steder i høringsnotatet og stille spørsmål ved noe av dette. Det gjelder utsagnet om at det er bygget opp en betydelig overkapasitet i dagens KNT-laboratorier, og at man ”derfor (må) anta at deler av denne kapasiteten ikke blir gjort til gjenstand for reetablering. Agenda angir i sin rapport at i størrelsesorden 80-100 personer av dagens ca. 250 ansatte i KNT-laboratoriene vil kunne bli overtallig som følge av denne restruktureringen”. Fylkeslegen i Akershus ønsker å minne om oppsummering og foreløpig konklusjon i delrapport nr. 1 fra ovennevnte ”grenseflate”-utvalg hvor det bl. a. heter:

Punkt 1: De kommunale næringsmiddeltilsynene (KNT) utfører et omfattende arbeid for kommunenes miljørettede helsevern, særlig i form av *faglig utredningsarbeid*. En stor del av dette utredningsarbeidet utgjøres av laboratorieanalyser.

Punkt 3: KNT's ressursinnsats for kommunenes miljørettede helsevern kan trolig anslås til å utgjøre 60-70 årsverk på landsbasis, inklusive laboratoriearbeid. Etersom KNTene i dag er kommunale virksomheter, kan man også uttrykke dette slik: Av det totale arbeidet kommunene gjør innen miljørettet helsevern, har de valgt å legge ca. 60-70 årsverk til KNT.

Det kan etter fylkeslegens mening være nyttig å få bekreftet at det vesentlig er *disse* årsverkene som Agenda i sin rapport mener vil være overtallige i forhold til Mattilsynets eget behov. Hvis *det* er tilfellet, blir det desto viktigere å ta vare på den ”overtallige” kompetansen og sikre den for fortsatt innsats for kommunenes miljørettede helsevern. Dette er et spørsmål som etter undertegnede mening er et stort og viktig spørsmål og som vil kreve sin egen utredning.

#### Fylkeslegens kommentar til høringsnotatets punkt 3.2.2 og 5.2.2:

Det kan synes vanskelig å forestille seg hvordan og hvorfor det statlige Mattilsynet (altså én sentral statlig instans) skal påta seg å være anbudsinnbyder på vegne av 434 norske kommuner uten å være reell etterspørter etter laboratorietjenester innenfor området miljørettet helsevern. Ekstra komplisert synes dette bli i de modellene som forutsetter noen grad av statlig eierskap eller statlig medvirkning i form av ulike tilskuddsordninger. Man må unngå å komme i den situasjon at kommunene baserer sine laboratorietjenester innenfor det aktuelle området på anbudsinnbydelser som Staten utformer for statlige leverandører. På denne måten vil kommunene på en uheldig måte overlate hele prisfastsettelsen til Staten som da vil ha en ”bukken og havresekk”-posisjon.

Hvis man allikevel ønsker å forfølge denne linjen, vil fort spørsmålet om en statliggjøring av kommunenes miljørettede helsevern melde seg. Spørsmålet ble også ventilert under arbeidet med ovenfor nevnte ”grenseflate”-utredning, men ble forkastet der. En gjenspeiling av diskusjonen i utvalget finnes dog i kapittel 11, punkt 9 i delrapport nr. 2 hvor det heter:

”Staten må evaluere forholdene omkring de statlige lokale mattilsynene og kommunenes miljørettede helsevern innen 3-5 år etter at statliggjøringen er blitt gjennomført. Ved denne evalueringen må det særlig vurderes om det er hensiktsmessig at det lokale arbeidet med miljørettet helsevern (og eventuelt miljøvern) fortsatt skal være et kommunalt ansvar”.

Spørsmålet om en eventuell statliggjøring av kommunenes miljørettede helsevern vil representere en omfattende reform og endring av kommunehelsetjenestelovens bestemmelser som må utredes grundig på forhånd. Undertegnede fylkeslege ønsker ikke å foreslå at man går videre med slik utredning nå, men vil begrense seg til å foreslå at det med utgangspunkt i føringen fra Stortinget, jfr. St. prp. nr. 63 (2001-2002) nedsettes et utvalg med f. eks. følgende mandat:

*”Utvalget skal vurdere hvordan kommunene kan sikres nødvendig tilgang på analysekapasitet til å gjennomføre sine oppgaver innenfor miljørettet helsevern basert på ulike modeller. Det bør spesielt utredes hvordan kommunene i større grad enn i dag kan opptre som felles anbudsinnbyder vis à vis statlige eller private aktører. Det skal også utredes i hvilken grad og hvor det kan være aktuelt å etablere laboratorier for miljørettet helsevern interkommunalt og om noen av disse laboratoriene bør tilby analyser for de lokale mattilsynene.”*

(asm0604.hmm)